

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าเงินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออกของประเทศไทย

แนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทราบถึงความเหมาะสมของการจัดการและการดำเนินงานเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข คือการศึกษาถึงปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การโดยพิจารณาดังสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการค้าเงินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออกของประเทศไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

- ก. ปัจจัยทางค่านรัฐบาล
- ข. ปัจจัยทางค่านเศรษฐกิจ
- ค. ปัจจัยทางค่านแหล่งผลิต
- ง. ปัจจัยทางค่านระบบการขนส่ง
- ก. ปัจจัยทางค่านรัฐบาล

การควบคุมด้วยกฎหมาย ระเบียบวิธี และแนวปฏิบัติของรัฐบาลแต่ละประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่องค์การธุรกิจไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือละเลยได้ เพราะ รัฐบาลแต่ละประเทศต่างมีสิทธิที่จะวางแนวปฏิบัติให้ผู้ประกอบการทั้งหลายในประเทศ ปฏิบัติตาม มาตรการบังคับและสนับสนุนที่รัฐบาลแต่ละประเทศกำหนดขึ้นเพื่อควบคุม ส่งเสริมกิจการที่รัฐบาลในประเทศนั้นเห็นสมควรและเพื่อปกป้องหรือแก้ไขปัญหาค่าที่จะเกิดขึ้น โดยการตัดสินใจวางมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลแต่ละประเทศจะคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา สำหรับประเทศไทย การดำเนินงานขององค์การรัฐบาลมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับผู้ทำการค้าขาออก ซึ่งสินค้ามาตรฐานและผู้ประกอบการธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าในฐานะที่องค์การรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการค้าเงินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่องค์การรัฐบาลวางไว้

โดยการออกข้อกำหนดบังคับต่าง ๆ ที่กิจการต้องดำเนินงานตามและมีการตรวจสอบอยู่ เสมอ เพื่อเป็นหลักประกันว่าข้อบังคับเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติตาม ดังนั้นผู้ประกอบการ การค้าสินค้ามาตรฐานและการรับตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของไทยจึงควรติดตามการ เปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวของรัฐบาลไทย และรัฐบาลต่างประเทศ เพราะบทบาท ของรัฐบาลดังกล่าวมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของกิจการประเภนี้เป็นอย่างยิ่ง

ปัจจัยทางค่านรัฐบาลแบ่งหัวข้อพิจารณาได้ดังนี้

1. รัฐบาลไทย
2. รัฐบาลในต่างประเทศ

1. รัฐบาลไทย ความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการการค้า สินค้ามาตรฐานและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของไทยจะมีมากขึ้นขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนและการส่งเสริมจากรัฐบาลไทย เพราะการวางนโยบายและการวางแผน ของรัฐบาลเปลี่ยนแปลงไป ย่อมมีผลทำให้การจัดการของกิจการต้องปรับปรุงหรือเปลี่ยน แปลงไปด้วย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ระเบียบ วิธีปฏิบัติ เงื่อนไขและสิทธิ ประโยชน์ต่าง ๆ ที่รัฐบาลไทยกำหนดขึ้นยังมีผลต่อความคล่องตัวในการดำเนินงานของ กิจการประเภนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งแบ่งแยกประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1.1 นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการส่งออกมีผลกระทบต่อผู้ทำ การค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานในด้าน การส่งเสริมคุณภาพสินค้าขาออก โดยที่หน่วยงาน ของรัฐบาลอาจกำหนดระเบียบข้อบังคับ การกำหนดมาตรฐานสินค้าขาออกของสินค้าขา ออกที่สำคัญของไทยบางชนิดเพิ่มขึ้น การปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงมาตรฐานสินค้า นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมสินค้าขาออกมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสินค้า ขาออก ดัง เช่นค่าแถมนโยบายของรัฐบาลชุดพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เกี่ยวกับการ ค่าต่างประเทศและการพาณิชย์

".....ในด้าน การพาณิชย์ต่างประเทศ จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ

ปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด....." ¹

จากนโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมา ต่างเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสินค้าส่งออก พยายามหาทางแก้ไขปัญหาค่าการขาดดุลการค้าโดยวิธีการหนึ่งคือ การส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ การกำหนดและควบคุมมาตรฐานสินค้าส่งออกของสินค้าที่สำคัญ ๆ การเร่งรัดการส่งออก จำเป็นที่หน่วยงานทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมมาตรฐานสินค้าส่งออกคือ สำนักงานมาตรฐานกึ่งได้รับความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานของเอกชนทุกฝ่าย อย่างใกล้ชิดจึงจะบรรลุผลตามเป้าหมาย

1.2 นโยบายการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของรัฐบาล

การควบคุมคุณภาพสินค้าส่งออกให้มีมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด จำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนทำการส่งออก ระบบการควบคุมมาตรฐานสินค้าของไทย รัฐบาลได้มอบอำนาจตามกฎหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบและออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าเป็นส่วนใหญ่ สินค้าที่เอกชนเป็นผู้ตรวจสอบและออกใบรับรองมี ปอฝอก ข้าวโพก เมล็ดละหุ่ง เกลือ ปุยพูน ไม้สักแปรรูป และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าวฟ่าง เป็นสินค้าที่เอกชนเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบแต่สำนักงานมาตรฐานเป็นผู้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า สินค้าที่รัฐบาลเป็นผู้ตรวจสอบและออกใบรับรองแต่ฝ่ายเดียวมีผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องเงินไทย และมีสินค้าบางชนิดที่ผู้ซื้อและผู้ขายมีสิทธิจะเลือกใช้บริการการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าจากฝ่ายเอกชนหรือจากหน่วยงานของรัฐบาลคือสำนักงานมาตรฐานสินค้าก็ได้ตามความประสงค์ของผู้ซื้อและผู้ขาย โดยระบุไว้ในสัญญาซื้อขายสินค้าเหล่านี้คือผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเป็นผู้ตรวจสอบในกรณีที่สัญญาซื้อขายระบุให้สำนักงานมาตรฐานสินค้า เป็นผู้ตรวจสอบโดยมีเงื่อนไขคือคุณภาพ

¹ พาณิชย์, กระทรวง, กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ, บันทึกข้อความ เรื่องการการค้าระหว่างประเทศ, วันที่ 28 มกราคม 2523 (อ้างสำเนา)

กันทาง¹ ปอฟฟอกและปุยบุน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเป็นผู้ตรวจสอบ ในกรณีที่มีสัญญาซื้อขายมีไคระบูให้ผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้านำเข้าเป็นผู้ตรวจสอบ หากนโยบายเกี่ยวกับการเลือกใช้สถาบันผู้ตรวจสอบของรัฐบาลเปลี่ยนแปลงไป ย่อมมีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าได้

2. รัฐบาลในต่างประเทศ ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าส่งออกของไทย ประเด็นที่สำคัญคือนโยบายของรัฐบาลในต่างประเทศในด้านการระเบียบข้อบังคับและระบบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่ส่งเข้าไปจำหน่ายภายในประเทศ ซึ่งรัฐบาลแต่ละประเทศมีระบบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่แตกต่างกันไป บางประเทศมีความเข้มงวดมากในเรื่องคุณภาพสินค้าที่ส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศ บางประเทศก็ไม่ค่อยเคร่งครัดกับคุณภาพสินค้าที่ส่งเข้าไปจำหน่ายในประเทศ รัฐบาลบางประเทศอาจมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพสินค้าในด้านการเกี่ยวกับสารพิษ เชื้อรา และสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด หากตรวจพบว่าสินค้าที่ส่งเข้าไปจำหน่ายในประเทศของคน มีสิ่งเหล่านี้ปะปนอยู่ ก็อาจสั่ง

¹ เงื่อนไขคุณภาพกันทาง (Loading Quality) หมายถึง เงื่อนไขในสัญญาซื้อขายสินค้าที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงว่าคุณภาพสินค้าให้อัตตามผลการวิเคราะห์คุณภาพในชั้นตรวจปล่อยระหว่างทำการขนถ่ายสินค้าลงเรือใหญ่จากเมืองท่ากันทางไปยังจุดหมายปลายทางที่ระบุไว้ในสัญญาเป็นเก็ดซาค โดยมีภาระเก็บตัวอย่างสินค้าทุกกระเบาะที่กำหนดไว้ นำเข้าห้องวิเคราะห์เพื่อหาผลวิเคราะห์ การชำระราคาสินค้าจะคิดตามคุณภาพสินค้า หากคุณภาพสินค้าในชั้นตรวจปล่อยมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานตามผลการวิเคราะห์ ก็จะหักราคาสินค้าเป็นค่าส่วนลดชดเชยคุณภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐานตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งต่างกับเงื่อนไขคุณภาพปลายทาง (Destination quality) ซึ่งหมายถึง เงื่อนไขในสัญญาซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงว่าคุณภาพสินค้าให้อัตตามผลการวิเคราะห์คุณภาพสินค้าเมื่อสินค้าถึงเมืองท่าปลายทาง โดยผู้ซื้อและผู้ขายจะตกลงจ้างผู้ตรวจสอบมาทำการตรวจสอบซ้ำอีกครั้งหนึ่ง หากคุณภาพและน้ำหนักสินค้านำเข้าต่ำกว่ามาตรฐาน ก็จะถูกหักเงินเป็นค่าส่วนลด ชดเชยคุณภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐานเช่นเดียวกัน

ทำลายทิ้งหรือถักกั๊มิให้เข้าประเทศหรือออกข้อกำหนดที่เข้มงวดยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสัตว์เลี้ยงในประเทศของคน ระเบียบต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อการค้าเงินงานของผู้ทำการค้าขายและผู้มีหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าในร้านค้าเป็นประจำเป็นต่องักทามข่าวสารและปฏิบัติตมข้อบังคับนั้น

ข. ปัจจัยทางตันเศรษฐกิจ

ลักษณะโครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทยที่สำคัญคือประเทศไทยอยู่ในลักษณะเศรษฐกิจแบบเปิด (Open Economy) คือมูลค่าการค้าระหว่างประเทศอันประกอบด้วยการส่งสินค้าออกและการนำสินค้าเข้ามีสัดส่วนในผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product) เป็นอัตราที่สูงกว่าร้อยละ 40 (ดูตารางที่ 8 แสดงสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของไทยในผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศเบื้องต้น) เมื่อมีเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อมายังประเทศไทยด้วย

สถานการณ์ที่เห็นได้เด่นชัด คือ การขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปค ตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อไปทั่วโลก รวมทั้งวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ เร่งแก้ไขปัญหาร่วมกัน เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของไทย นอกจากจะทำให้เกิดปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินแล้ว¹ ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อการค้าเงินงานค้ามากรฐานสินค้าขาออกของไทยที่สำคัญอาจสรุปได้คือ

1. ผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าและต้นทุนสินค้า เนื่องจากการขึ้นราคาของบริการด้านสาธารณูปโภค เช่นการการประกาศขึ้นค่าน้ำมันของทางราชการ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2523 อัตราเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยร้อยละ 35.6 เป็นต้น² มีผลกระทบต่อต้นทุน

¹ สมชาติ วงศ์สมาโนคม, "ปัญหาพลังงานกับเศรษฐกิจของประเทศไทย", วารสารธนาคารกสิกรไทย 11 (กุมภาพันธ์ 2523) : 19

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 17

ตารางที่ 8

สัดส่วนของการค้าระหว่างประเทศของไทยในผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศเบื้องต้น
ระหว่างปี พ.ศ. 2517-2521

หน่วย : ล้านบาท

ปี	มูลค่าสินค้า และบริการ ส่งออก	มูลค่าสินค้า และบริการ นำเข้า	รวม	ผลิตภัณฑ์ ประชาชาติ ภายใน ประเทศ เบื้องต้น	สัดส่วนของการค้าระหว่าง ประเทศในผลิตภัณฑ์ประชา ชาติภายในประเทศเบื้องต้น (ร้อยละ)
2517	60,615	68,115	128,730	271,368	47.44
2518	57,014	70,795	127,809	297,212	43.00
2519	71,206	79,368	150,593	337,481	44.62
2520	82,198	103,368	185,582	383,057	48.45
2521	85,800	119,714	205,514	444,196	46.27

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การผลิตสินค้ามากรวมถึงชนิดที่ต้องผ่านกระบวนการแปรรูปให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปเสียก่อน เช่นผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เป็นต้น ทำให้ต้องเสียต้นทุนการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น โดยที่ราคาสินค้าเหล่านี้ต้องแข่งขันกันขายในราคาลดโลกลง จึงมีผลกระทบต่อคุณภาพสินค้า โดยที่ผู้ผลิตสินค้าอาจลดต้นทุนการผลิตโดยผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเลวลง หรือไม่สนใจที่จะปรับปรุงคุณภาพสินค้าของคนให้ดีขึ้น

2. ผลกระทบทางด้านการค้าระหว่างประเทศที่มีการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าโดยการกำหนดส่งมอบสินค้าในเวลาถัดไป พื้นฐานการตกลงเรื่องราคาสินค้าจึงขึ้นกับคาดการณ์เกี่ยวกับปริมาณผลผลิตและความต้องการผลผลิตในระยะเวลาดังกล่าวถึงกำหนดเวลาส่งมอบของทั้งสองฝ่าย หากผู้ขายสินค้าคาดการณ์ผิด โดยการทำให้สัญญาขายสินค้าในราคาต่ำ แต่เมื่อถึงกำหนดส่งมอบกลับมีราคาสูง ซึ่งอาจมีสาเหตุจากปริมาณผลผลิตมีน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้หรือมีความต้องการในผลผลิตระยะเวลานั้นสูง เป็นผลให้ผู้ทำการค้าขายออกต้องซื้อสินค้าในราคาสูงกว่าที่ตกลงทำสัญญาไว้ เพื่อส่งมอบให้กับผู้ซื้อ เมื่อผู้ทำการค้าขายออกต้องประสบกับการขาดทุน ผู้ทำการค้าขายออกบางรายที่ไม่สุจริตหรือมีฐานะการเงินไม่มั่นคงอาจส่งสินค้าที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานให้กับผู้ซื้อ เพื่อลดการขาดทุน

3. ผลกระทบด้านคุณภาพสินค้าของประเทศคู่แข่ง หากประเทศคู่แข่งซึ่งทำการแข่งขันขายสินค้าชนิดเดียวกับประเทศไทยทำการปรับปรุงด้านคุณภาพสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐานที่ดีกว่าสินค้าของประเทศไทย ย่อมมีผลกระทบต่อการค้าเนื้องานเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าขาออกของประเทศไทยได้ทำให้ผู้ผลิตและผู้ทำการค้าขาออกของไทยจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพสินค้าของคนให้ดีขึ้น นอกจากนี้การที่ประเทศนำเข้าปรับปรุงสภาพการผลิตและเทคโนโลยี การผลิตให้มีคุณภาพดีขึ้น ทำให้มาตรฐานสินค้าของคนสูงขึ้นไปมีผลกระทบต่อสินค้าของประเทศ โดยอาจกำหนดมาตรฐานสินค้านำเข้าให้สูงหรือกีดกันสินค้าชนิดเดียวกันจากประเทศอื่น ซึ่งมีผลกระทบต่อการค้าเนื้องานของผู้ทำการค้าขาออกของไทยได้

ก. ปัจจัยทางค่านแห่งผลิต

โครงสร้างทางค่านผลิตของประเทศไทยเป็นค่านเกณฑ์กรรมเป็นส่วนใหญ่

ทำให้สินค้าขาออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าทาง เกษตรได้แก่ข้าว ยางพารา ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าวโพก¹ และสินค้ามากรฐานส่วนใหญ่ก็เป็นสินค้าด้านเกษตรกรรม ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการดังนี้

1. ข้อจำกัดทางด้านราคา ผลผลิตทางด้านเกษตรมีราคาไม่แน่นอน เพราะท้องอาศัยราคาในตลาดโลกเป็นเกณฑ์ ทำให้กิจการขาดอำนาจการต่อรองในเรื่องราคาเท่าที่ควร

2. ข้อจำกัดทางด้านเงินทุน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความรู้รอบ ยังยึดถือวิถีการผลิตแบบดั้งเดิมที่เคยใช้อยู่ เครื่องมือ เครื่องใช้ และเทคนิคการผลิตที่ล้าสมัย เนื่องจากเงินทุนมีจำกัด ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตต่ำและต้นทุนสูง เป็นผลให้ต้นทุนขายของผู้ทำการค้าขาออกสูงไปก้วย

3. ข้อจำกัดด้านปริมาณ การผลิตทางด้านเกษตรขาดความแน่นอน เพราะต้องขึ้นกับสภาพดินฟ้าอากาศ ทำให้เกิดความยากลำบากในการรวบรวมสินค้าให้มีปริมาณเพียงพอเพื่อจะได้จัดส่งตามเวลาที่ได้นัดหมายไว้กับผู้ซื้อในต่างประเทศ

ข้อจำกัดเหล่านี้ มีผลกระทบต่อการดำเนินงานในการส่งเสริมการผลิตและการค้าขาออกของไทยให้สินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน

ง. ปัจจัยทางด้านระบบการขนส่ง

โดยที่การขนส่ง เป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของการดำเนินงานทางด้านการค้าและ เป็นส่วนสำคัญในการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นความสำเร็จของกิจการจะขึ้นอยู่กับการบริหารขนส่งที่ดีที่สามารถอำนวยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และทำให้สภาพของสินค้าไม่เสื่อมเสียหายให้แก่ผู้ใช้บริการ เพื่อช่วยขยายขอบเขตของตลาดให้กว้างขวางขึ้น

ระบบการขนส่งสินค้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้ประกอบการค้าสินค้า

มาตรฐานของไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ระบบ คือ

1. ระบบขนส่งสินค้าทางบก
2. ระบบขนส่งสินค้าทางเรือ
3. ระบบขนส่งสินค้าทางอากาศ

1. ระบบการขนส่งสินค้าทางบก การขนส่งภายในประเทศที่มีผู้นิยมมากที่สุด คือการขนส่งสินค้าทางบก ผู้ประกอบการค้าสินค้ามาตรฐานและผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานอาศัยการขนส่งทางบกในการนำสินค้าจากแหล่งผลิตซึ่งกระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ รวบรวมให้มีปริมาณมากเพียงพอต่อความต้องการของผู้ซื้อเพื่อจัดส่งต่อไปยังต่างประเทศ พาหนะที่ใช้ในการขนส่งคือ รถยนต์บรรทุก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมผลผลิตทางเกษตรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ รวบรวมให้กับผู้ทำการค้าขาออก เพื่อส่งมอบให้กับผู้ซื้อต่อไป ผลเสียประการหนึ่งของการขนส่งโดยรถยนต์บรรทุกคือ สภาพของสินค้าการบรรทุกที่ห่ออาจแตกหักเสียหาย หรือน้ำหนักสินค้าอาจขาดหายไปในช่วงทาง เนื่องจากการขนถ่ายสินค้าหลายช่วงตามสภาพธรรมชาติของสินค้าเกษตร

2. ระบบการขนส่งสินค้าทางเรือ การขนส่งสินค้าทางเรือระหว่างประเทศ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินงานของผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานของไทย เพราะช่วยขยายตลาดการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากสินค้าออกของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งมีลักษณะกินเนื้อที่มากหรือน้ำหนักมาก และมีมูลค่าต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าเข้าส่วนใหญ่ที่เป็นสินค้านำเข้า เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร ดังนั้นการขนส่งสินค้าทางเรือระหว่างประเทศจึงเป็นวิธีการขนส่งสินค้าที่เหมาะสมและเสียค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก ช่วยให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าที่ผลิตไปสู่ตลาดต่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การขยายการผลิตภายในประเทศในอนาคต

เรือที่ให้บริการขนส่งสินค้าออกจากประเทศไทย อาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ

ทามลักษณะที่ให้บริการคือ¹

2.1 เรือที่ให้บริการขนส่งสินค้าเส้นทางประจำ คือมีการกำหนดเส้นทางและตารางเดินเรือไว้ล่วงหน้า อาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

2.1.1 บริษัทที่เดินเรือในเส้นทางเที่ยว อาจรวมตัวเข้าเป็นชมรมเรือ (Conferences) เพื่อป้องกันการแข่งขันกันเองในระหว่างสมาชิก โดยการจัดสรรเที่ยวเรือ กำหนดอัตราค่าระวาง เงื่อนไขระหว่างสมาชิก และเพื่อป้องกันและแข่งขันกับเรือนอกชมรม

2.1.2 บริษัทที่ดำเนินการเป็นอิสระที่เรียกว่า สายการเดินเรืออิสระ (Independent Lines) ส่วนใหญ่จะให้บริการในเส้นทางเดียวกับเรือในชมรม จึงต้องให้บริการแข่งขันกับเรือในชมรมด้วย แต่โดยที่เรือเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเรือที่มีขนาดใหญ่ และประสิทธิภาพสูง ประกอบกับเป็นเรือจากประเทศสังคมนิยมที่ดำเนินโดยรัฐ จึงมีความสามารถที่จะแข่งขันกับเรือในชมรมได้

2.2 เรือที่ไม่มีการกำหนดเส้นทางเดินเรือและตารางเดินเรือไว้ล่วงหน้า เว้นแต่จะให้บริการในเส้นทางที่มีการเรียกใช้บริการ เรือดังกล่าวเรียกว่าเรือจร (Tramps) เช่นผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ผู้ซื้อสินค้า จะเป็นผู้เช่าเรือดังกล่าวเพื่อรับสินค้า ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังโดยตรงเพียงอย่างเดียว เพื่อส่งให้กับผู้ซื้อสินค้าในต่างประเทศ

ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปเมื่อค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูงขึ้น ชมรมเรืออาจขอขึ้นอัตราค่าระวางเรือได้โดยประกาศขึ้นอัตราค่าระวางเฉพาะรายการหรือขึ้นอัตราค่าระวางเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นค่าใช้จ่ายประเภทใด กรณีที่มีการขึ้นอัตราค่าระวางทั่วไป ชมรมเรือจะมีการแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบล่วงหน้า แต่โดยเหตุที่ชมรมเรือมีอิทธิพลในการขนส่งสินค้าและมีอำนาจต่อรองที่สูงกว่าผู้ให้บริการ ดังนั้นจึงมีการขึ้นอัตราค่าระวางบ่อยครั้ง และการขึ้นค่าระวางแต่ละครั้งก็จะมีขึ้นใน

¹ พาณิชย์, กระทรวง, กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, การขนส่งสินค้าทางเรือระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชาวพาณิชย์, 2521): 36

อัตราที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเสมอ โดยผู้ใช้บริการไม่สามารถต่อรองให้ลดหรือยกเว้น การขึ้นอัตราค่าระวางได้ การเปลี่ยนแปลงอัตราค่าระวางของชมรมเรือจะส่งผลกระทบต่ออัตราค่าระวางเรือนอกชมรมด้วย แม้ว่าโดยปกติค่าเรือนอกชมรมจะเก็บอัตราค่าระวางต่ำกว่าชมรมประมาณร้อยละ 10-25 เพื่อจูงใจให้ลูกค้าใช้บริการเพิ่มขึ้น แต่เมื่อชมรมเรือขึ้นอัตราค่าระวางทั่วไป เรือนอกชมรมก็จะขึ้นอัตราค่าระวางสูงขึ้นตามด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาจากรัฐจะใช้บริการของเรือในชมรม หรือเรือนอกชมรมก็ตาม อัตราค่าระวางที่เปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาจะมีผลกระทบต่อต้นทุนค่าใช้จ่ายและราคาสินค้าที่จะเสนอขายไปยังต่างประเทศโดยตรง และมีผลกระทบต่อคุณภาพสินค้าในทางอ้อม

ดังนั้นหากประเทศไทยมีกิจการขนส่งสินค้าทางเรือระหว่างประเทศเป็นของตนเอง มีท่าเรือที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยจะเป็นหลักประกันในการขนส่งสินค้าออกสู่ตลาดต่างประเทศได้แน่นอน และถ้ามีการควบคุมอัตราค่าระวาง การให้บริการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้ทำการค้าขาออกของไทยลดต้นทุนสินค้าลงสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้

3. ระบบการขนส่งทางอากาศ การขนส่งสินค้าทางอากาศเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง สินค้ามาจากรัฐที่ขนส่งทางอากาศ ได้แก่ ยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราและเครื่องบินไทย เนื่องจากมีน้ำหนักเบาและมีมูลค่าค่อนข้างสูง การขนส่งทางอากาศนอกจากจะมีตารางการบินที่แน่นอน สม่าเสมอตรงตามเวลาแล้ว ยังประหยัดเวลาในการขนส่งกว่าวิธีอื่น

คุณสมบัติดังกล่าวย่อมมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของผู้ทำการค้าขาออกของไทย กล่าวคือ การบรรจุกีบห่อสำหรับสินค้าทางอากาศมักจะไม่แตกหักเสียหาย